

IN DE

Editie 6 | juli 2023

PRAKTIJK

“Vaak blijkt dat visies helemaal niet zo ver uit elkaar liggen als je het hebt over de inhoud”

Op de cover:

Een goed gesprek over Firda

“Wat heel belangrijk is, is dat wij ons al vanaf het begin ambassadeurs voelen van Firda”

Ester over het opleiden van mantelzorgers

“Wanneer mensen toe zijn aan een opname in een verpleeg- of verzorgingshuis, zijn de mantelzorgers vaak al overbelast”

Gonneke over het Pader-Willie syndroom

“Werken in een Prader-Willi huis is niet voor iedereen weggelegd”

Voorwoord

Een blik vooruit

Alweer een studiejaar voorbij. Wat vlogen de maanden voorbij en wat hebben we veel mooie dingen met elkaar gedaan. Al direct bij de start in september, waar preventie centraal stond tijdens ons seminar #voorzorg. Onlangs gaven we hier met onze onderwijsteams, studenten en praktijkpartners een prachtig vervolg aan tijdens de Preventieweek. Deze manier van kennis delen, was voor alle betrokkenen leuk én leerzaam. U heeft er al veel in kunnen lezen in onze vorige magazines en ook in deze zesde editie blikken we er even op terug.

Maar we kijken ook vooruit. Naar het komende studiejaar, dat op 1 augustus begint met de officiële fusie van het Friesland College met Friese Poort. Dat we vanaf die dag samen Firda heten, betekent natuurlijk niet dat alles ineens helemaal verandert. We zien het komende studiejaar als een transitiejaar in de samenwerking. Een jaar dat in het teken staat van onderzoeken, overleggen en dingen uitproberen. Van met elkaar kijken naar wat werkt en wat we willen behouden, en naar wat beter kan en we samen willen ontwikkelen. Eén van die ontwikkelingen is dat we samen met het werkveld op zoek gaan naar een manier om de zorg en informele zorg anders op elkaar af te stemmen. Want medewerkers behoud je tegenwoordig niet door op de oude voet door te gaan, maar door bijvoorbeeld het netwerk rondom cliënten tijdig in te schakelen. U leest in deze editie waarom dit zo belangrijk is en hoe we hier samen handen en voeten aan geven.

Wat rest, is dat ik u een schitterende zomer wens. We gaan daarna uitgerust en vol energie verder met een nieuwe editie - of misschien een geheel nieuw magazine - waarin we als onderwijs met u de schouders zetten onder de uitdagingen op de arbeidsmarkt.

Krista Jansen

Strategisch Relatiemanager Zorg, Service & Welzijn

INHOUD

Colofon In de praktijk is een uitgave van Zorg, Service & Welzijn van het Friesland College. **Redactiecommissie:** Krista Jansen, Christien Vermeulen, Jeroen Luhoff, Sanne van der Meer, Miranda Oosten **Concept en realisatie:** Frisse Oogst communicatie **Copyright:** Voor overname van tekst en foto's is toestemming nodig van de redactiecommissie **Contact:** indepraktijk@fcroc.nl.

Zorgtechnologie onderdeel van de Preventieweek

Hoe kan zorgtechnologie ons helpen het zorgstelsel te vernieuwen? De Preventieweek, van 8 tot en met 12 mei op het Friesland College, was een logische opvolging van het seminar #Voorzorg. Waar we met het seminar de dialoog met praktijkpartners over preventie wilden opstarten, hebben we met De Preventieweek studenten laten beleven hoe belangrijk het thema preventie is binnen de zorg. Studenten gingen hier met zorgorganisaties in gesprek over hoe onder andere zorgtechnologie de zorgvraagstukken van de toekomst kan helpen oplossen.

Tijdens de Preventieweek kwam in de workshop van het samenwerkingsverband 'Anders werken in de Zorg' van alles voorbij aan innovatieve technologieën. Van de Momo BedSense - een bedsensor die registreert hoe iemand slaapt - tot robot Tessa en van een slimme bril waarmee zorgprofessionals op afstand kunnen

meekijken met iemand ter plaatse tot Virtual Reality (VR) trainingen waarmee zorgprofessionals anders worden opgeleid.

Het gaat hierbij niet meer alleen over 'anders werken' als zodanig, maar ook over het 'anders opleiden van (toekomstige) zorgprofessionals' met over nieuwe vormen van bijscholing en omscholing. En over de taak die voor het onderwijs is weggelegd om zorgmedewerkers te helpen om zorgtechnologie te omarmen en op een goede manier in te zetten.

De studenten werden vooral enthousiast van de manieren waarop zorgtechnologie mensen écht kan helpen. Het gaat er om wat zorgtechnologie extra kan brengen om het werk beter en makkelijker te maken. Want dat een bedsensor de slaap van mensen registreert is één ding, maar dat de nachtdienst hierdoor weet bij wie ze die nacht een keertje extra om het hoekje moeten kijken, maakt zorgtechnologie pas écht waardevol.

Workshop voor schoonmaakmedewerkers om teams te versterken

Goede communicatie voor een betere sfeer

Er worden deze zomer weer workshops voor schoonmaakmedewerkers gegeven. Gedurende twee dagdelen leren de teamleden in drie uren per dagdeel om hun gevoel te uiten, grenzen aan te geven en hierover de dialoog aan te gaan. Het resultaat? Beter functionerende teams.

Doordat de teamleden tijdens de workshop actief samenwerken, leren zij elkaar maar ook zichzelf beter kennen. "In het ene team speelt natuurlijk meer dan in het andere team. En er spelen in elk team andere issues. Daarom voeren we vooraf altijd een gesprek met de voorvrouw zodat we kunnen inspelen op wat er binnen het team speelt", vertelt docent Margreet Klaver van het Friesland College. Ze merkt dat de workshop niet alleen goed is voor de teamgeest, maar ook voor het zelfvertrouwen van individuele deelnemers. "Vooral voor hen met een laag zelfbeeld die zich niet goed durven uitspreken, is deze workshop waardevol. De gesprekken die ze hier voeren, ontstaan niet op de werkvloer."

De workshop is in die zin bijna een teambuilding-uitje, beaamt leidinggevende locatiediensten Marit Kloostera van de Kwadrant Groep. "Wij zijn nu met enkele teams met deze workshop bezig en de teams gaan er echt beter door functioneren. De deelnemers leren nieuwe communicatievaardigheden, praten onenigheid uit en voeren een dialoog. Dit draagt bij aan de teamsfeer en het onderlinge contact, waardoor ze de sfeer en werkomgeving als prettiger ervaren." De Kwadrant Groep maakt geen onderscheid: alle schoonmaakteams komen aan bod. "We zorgen ervoor dat het voor elk team interessant is", aldus Margreet. "Of alles nu al op rolletjes loopt of niet. Dat maakt voor het effect van de workshop niet uit."

Van 8 tot en met 12 mei organiseerden we samen met partners uit de praktijk de Preventieweek

Student Melle Fopma blikt terug.

"Workshops, gezamenlijk mediteren, sushi maken, een container buiten waar je je gezondheid kon laten meten, een bioscoopfilm... ja de Preventieweek was echt een geslaagde week. Een deel van het programma was verplicht, een ander deel was vrije keus. Zo koos ik voor sushi maken in plaats van de bios. Een goede keus, want ik vond het super leuk om met een echte cheffok aan de slag te gaan en daarna lekker sushi te eten. De workshop mediteren was trouwens ook erg leerzaam. Liggend op de grond praatte een meditatie docent ons door die workshop heen. Daar word je zo rustig van in je hoofd, dat wil ik zeker vaker gaan doen. De gezondheidsmeting

was voor sommige studenten best confronterend. Zeker voor studenten die bijvoorbeeld roken. Je moest vragen invullen over je leefstijl en voedingspatroon en je vetpercentage en spiermassa werden gemeten. Daaruit kwam een advies. Bij mij viel het nog wel mee. Ik leef al best gezond en kan gewoon zo doorgaan. Of de Preventieweek vaker moet worden georganiseerd? Twee keer per jaar, en dan met steeds weer nieuwe dingen waar je iets van leert, zou best een goed idee zijn. Om zo met z'n allen een week lang bij het thema preventie stil te staan, maakt het leerzamer dan wanneer het versnipperd wordt aangeboden."

Naam: Katy Dikker

Functie: teamleider onderwijskundigen bij Friese Poort

Naam: Erica Aalsma

Functie: strategisch ontwerper leeromgevingen bij De Leermeesters

Hoe smeed je met twee onderwijsinstellingen, één onderwijsconcept dat goed is afgestemd op wat de praktijk nodig heeft? Waar begin je en waar eindig je? Komt zo'n project überhaupt ooit 'af' in een wereld die continu in beweging is? Aan Erica Aalsma en Katy Dikker de taak om de fusie tussen Zorg en Welzijn van het Friesland College en Friese Poort onderwijsinhoudelijk in goede banen te leiden. Zodat de Zorg en Welzijn opleidingen van Firda straks klaar zijn voor de toekomst.

KATY: "Eigenlijk zijn wij de perfecte match. Erica vertegenwoordigt het Friesland College als strategisch ontwerper van leeromgevingen, en ik kom uit de gelederen van Friese Poort als leidinggevende aan een team onderwijskundigen. We zijn beide ongevoelig voor concurrentie en we hebben één gezamenlijk doel: van twee onderwijsinstellingen één maken op basis van de inhoud, afgestemd op de praktijk."

ERICA: "Ja het is fijn dat wij dit samen doen. Wat heel belangrijk is, is dat wij ons al vanaf het begin ambassadeurs voelen van Firda. We kiezen dus geen 'kant'. Dit is een proces waar heel veel mensen iets van moeten vinden. Mensen die hun hele ziel en zaligheid al jaren in de ontwikkeling van het onderwijs van hun organisatie stoppen en nu één organisatie moeten zijn. Dat is niet eenvoudig."

KATY: "Daarom hameren wij zo op inhoud. Want het gaat niet om 'zo doen wij het altijd' en 'dit zijn wij gewend'. Het gaat om: wat werkt en behouden we? En wat werkt niet en laten we los? Wij willen met alle betrokkenen een sterk, toekomstbestendig onderwijsconcept neerzetten. Als een sterk fundament onder een rijke leeromgeving waar school en praktijk samenkomen en waarbij de grenzen tussen beide steeds meer vervagen. Zo staat het in de onderwijsvisie 'Wendbaar en Responsief Onderwijs' van Firda. We verwachten dat er verschillende, herkenbare Firda routes komen voor studenten waaruit zij kunnen kiezen."

ERICA: "Ja, en dan moet je beginnen. De eerste stap was om de docenten van beide scholen kennis met elkaar te laten maken. Gewoon, in groepjes met elkaar aan tafel tijdens een etentje. We vroegen ze om de verschillen ter kennisgeving aan te nemen en juist op

zoek te gaan naar overeenkomsten. Waarin vinden jullie elkaar? Welke visies delen jullie?”

KATY: “Ik denk dat die vraag een hele goede is geweest. Dat is de rode draad: wat zijn de overeenkomsten? Docenten gaven aan dat ze hierdoor meteen uit de ‘strijdersrol’ konden stappen. Want ze hielden er wel rekening mee dat ze in een situatie terecht zouden komen waarin ze zouden moeten ‘vechten’ voor hun eigen belangen. Dat viel weg en daar kwam nieuwsgierigheid voor in de plaats.”

ERICA: “Wat tussen de scholen best een groot verschil is, is hoe ze de praktijk bij het onderwijs betrekken. In de visie van het Friesland College past dat studenten al vrij snel na de start van hun opleiding het werkveld in gaan, terwijl in de visie van Friese Poort past dat studenten bij de start langer in de schoolbanken blijven. Volgens ons is de oplossing dan niet gemakshalve ‘de middenweg’, maar vind je hem door beide visies op tafel te leggen en naar elkaar te luisteren.”

KATY: “Vaak blijkt dat visies helemaal niet zo ver uit elkaar liggen als je het hebt over de inhoud. Een oordeel is snel geveld: het is de kunst om eerlijk en open met elkaar in gesprek te gaan. Maar: hoe creëren we het beste onderwijs? Wat hebben studenten nodig? Waar vraagt de praktijk om, nu en in de toekomst? Hier betrekken we het werkveld dus ook bij. Onder andere met werkconferenties waarin we heel gericht vragen

wat de praktijk nodig heeft. We kunnen dit niet zonder hen.”

ERICA: “De knooppunten van dr. Ilya Zitter (lector Leeromgevingen in het Beroepsonderwijs bij Hogeschool Utrecht, red.) zijn een voorbeeld van hoe het eruit kan gaan zien. Dit zijn leeromgevingen waar het werkveld intensief met het onderwijs co-creëert en waar iedereen leert. Dus niet alleen de studenten maar ook de medewerkers in de praktijk en de docenten. Dit noemt zij knooppunten. Hier zien wij in de samenwerking met het werkveld ook kansen voor Firda.”

KATY: “We moeten op een gegeven moment bepalen welke opleidingen we naar voren trekken om ze volgens de nieuwe principes vorm te geven. Het moeten rijke, beroepsgerichte leeromgevingen worden, die passen bij de eisen van de tijd en de praktijk. In die zin is dit werk nooit ‘af’. De samenleving is tenslotte ook nooit ‘af’.”

ERICA: “Nee, en de toekomst laat zich niet voorspellen. De maatschappij verandert continu, net als de

onderwijswetten- en regelgeving. Wat wij doen, is een weg banen. Wat we tegenkomen, daar anticiperen we

op. Niet door te vertellen hoe wij denken dat het moet, maar door de dingen op tafel te leggen, een situatie te creëren waarin de mensen zich durven uitspreken, en door iedereen er steeds aan te herinneren dat het gaat

om de inhoud. Waar willen we naartoe? Naar een rijke beroepsgerichte leeromgeving in het domein van Zorg en Welzijn. Zo simpel is het.”

“Deze fusie is voor ons allemaal een leerproces”

Naam: Ida van Marion
Functie: directeur Zorg en Welzijn bij het Friesland College

straks uit zes mbo-colleges waarvan er vijf Zorg en Welzijn opleidingen aanbieden. Firda-onderwijs moet straks herkenbaar zijn, maar met juist ook ruimte op collegeniveau om invulling te geven aan het onderwijs én om als student je eigen leerroute m.b.t. samen opgestelde leereenheden zelf in te richten. De kaders geven we samen vorm: hier staan we voor als Firda. Deze fusie is voor iedereen een leerproces. Ook voor mij. Hoe ik ook mijn best doe om het proces steeds vanuit een veranderkundig perspectief te bekijken, ook ik val terug in eigen gewoontes en dit zie ik ook bij anderen gebeuren. Daarnaast zijn we ook wel echte doeners en daardoor geneigd om eerst te bepalen hóe we het organiseren, en daarna pas te kijken naar de inhoud, terwijl het juist belangrijk is om elkaar eerst inhoudelijk te vinden. In het voorjaar van 2024 moeten er concrete onderwijsconcepten liggen met een gevarieerd keuze-aanbod. Een uitdaging, maar met de juiste begeleiding heb ik er vertrouwen in dat dit goedkomt.”

Directeur Zorg en Welzijn Ida van Marion: Firda-onderwijs moet herkenbaar zijn, maar ook ruimte bieden om op collegeniveau verder invulling te geven aan het onderwijs én om als student je eigen leerroute in te richten met betrekking tot samen opgestelde leereenheden. We moeten samen vorm en inhoud geven aan ons onderwijs, op een manier die tegemoetkomt aan wat de studenten, zowel BOL als BBL, nodig hebben. Dat begint, als het gaat over bijvoorbeeld BOL studenten, met een veilige, geconstrueerde leeromgeving en met goede en nabije begeleiding in de praktijk. Firda bestaat

“Vaak blijkt dat visies helemaal niet zo ver uit elkaar liggen als je het hebt over de inhoud”

Iedereen heeft baat bij **Volledig Pakket Thuis**

Zorg die meer uren telt dan thuiszorg en waarmee je een opname in een verpleeg- of verzorgingshuis zo lang mogelijk uitstelt: dat is VPT, ofwel Volledig Pakket Thuis. Drie jaar geleden startte de Kwadrant Groep een VPT-team met ondersteuning van het Friesland College. Alle betrokkenen zijn enthousiast: zorgmedewerkers, cliënten, docenten en studenten.

Ook andere zorgorganisaties gaan er nu mee aan de slag.

Naam: Elly Bakker

Functie: manager Zorg Thuis bij de Kwadrant Groep

Naam:

Functie: strategisch zorgmanager bij Leppehiem

Naam: Beeuwke van Dijk

Naam:

Functie: docent aan het Friesland College

Naam: Iris Mars

Volledig Pakket Thuis vult het gat tussen thuis wonen met thuiszorg en een opname in een zorginstelling. Mensen met een WLZ indicatie kunnen hiermee zorg krijgen die thuis wordt ingezet voor persoonlijke verzorging, huishoudelijke hulp en welzijn. Zij krijgen dagelijks

meerdere keren, langere tijd zorg van een klein team van zorgmedewerkers dat nauw samenwerkt met de familie en mantelzorgers. De zorgmedewerkers leren hun cliënten beter kennen en weten hierdoor beter hoe zij van betekenis kunnen zijn. ▶

Mooie geluiden

Hoewel het fenomeen nog maar drie jaar bestaat, heeft het tot nu toe een bijzonder positief effect op alle betrokkenen. "Onze zorgmedewerkers, de cliënten, de omgeving... ik hoor van alle kanten mooie geluiden. De kracht van VPT is dat je de cliënt goed leert kennen. Die voelt zich gehoord en gezien en de medewerker voelt zich gewaardeerd", vertelt Elly Bakker, manager Zorg Thuis binnen de Kwadrant Groep.

Helpende met verzorgende taken

Een VPT-team bestaat bij de Kwadrant Groep uit cliënt-ondersteuners en cliënt-coaches die bij acht tot twaalf cliënten thuis de zorg leveren. Elly: "Cliënt-ondersteuners zijn helpenden +. Wanneer de helpenden van het VPT-team hun + certificaat bij het Friesland College hebben gehaald, brengen ze het geleerde direct in de praktijk. Ze mogen met dit certificaat naast helpende, ook verzorgende taken uitvoeren. Zoals het geven van uitgezette gecontroleerde medicatie. De cliënt-coaches zijn verzorgenden IG of verpleegkundigen."

Training als groep en individueel

Ze vervolgt: "Toen de VPT-ers zes maanden bezig waren, begonnen ze met een training van het Friesland College. Met docent Iris Mars bepalen ze in vijf groepsessies waar ze het met elkaar over willen hebben en worden ze als team hechter. Daarnaast krijgen ze vijf individuele coaching-sessies. Vragen die voorbijkomen zijn bijvoorbeeld hoe ze de familie bij de zorg betrekken. Hoe ze omgaan met onbegrepen gedrag bij dementie. En hoe ze hun handen meer 'op de rug' houden door huishoudelijke taken aan mantelzorgers en familieleden te delegeren."

Enthousiaste studenten

Ook studenten zijn enthousiast over VPT, merkt Iris. "Nu de eerste VPT-teams draaien en meer organisaties hiermee aan de slag willen en training bij ons volgen, horen de studenten er meer over. Ze hebben veel vragen, merken hoe blij VPT-ers worden van hun werk en van wat het met cliënten doet. VPT is hard werken. Het vraagt fysiek en mentaal veel van mensen. Maar de zorg is meer mensgericht dan taakgericht. Dat maakt het verschil."

Mienskipssintrum Leppehiem in Akkrum startte deze lente met een VPT-team

"De VPT-trainingen zijn helemaal op ons team aangepast"

Zorgorganisaties hoeven een VPT-team niet zo op te zetten zoals de Kwadrant Groep heeft gedaan. Mienskipssintrum Leppehiem in Akkrum doet het anders. Daar volgt een team van acht verzorgenden IG, dat aan zo'n twaalf cliënten zorg verleent, al meteen vanaf het begin de trainingen bij het Friesland College.

Maatwerk

Beeuwkje vindt het mooi om te zien hoe de medewerkers zich tijdens de training persoonlijk ontwikkelen. "De training sluit helemaal aan bij wat ze nodig hebben. Elke organisatie en elk VPT team heeft een eigen leervraag. Zo gaf de groep laatst aan dat ze beter wilde leren luisteren naar de cliënt. Iris verwerkte dit meteen in de groepsessie. Het is prachtig hoe het Friesland College met ons VPT team meebeweegt."

"Toen wij ons hierin wilden verdiepen, gingen overal deuren open"

Kennisdeling

Minstens zo enthousiast wordt ze van de manier waarop organisaties kennis delen over VPT. "Toen wij ons hierin wilden verdiepen, gingen overal deuren open. Van concurrentie is geen enkele sprake. Heel inspirerend. Het laat zien hoe belangrijk VPT is. Het is echt de toekomst."

Beeuwkje van Dijk, strategisch zorgmanager bij Leppehiem, vertelt: "Een VPT'er moedigt cliënten aan om zo veel mogelijk dingen zelf te blijven doen en betreft het netwerk rondom de cliënt hier actief bij. In de groepstraining van het Friesland College leert het team hoe ze dit samen organiseren. Daarnaast krijgen ze individuele coaching."

Naam: **Gonneke van Hoesen Korndorffer**
 Functie: teamleider bij Caressing Care

Studenten vol vragen over Prader-Willi syndroom

Onbekend maakt onbemind, maar in het zeldzame Prader-Willi syndroom hadden studenten juist opvallend veel interesse. Tijdens de Preventieweek van 8 tot en met 12 mei kregen zij een workshop van Caressing Care over de aandoening, zagen ze een documentaire over de Prader-Willi huizen in Friesland, vertelden de medewerkers over hoe zij omgaan met voedselveiligheid, sport en beweging en konden de studenten hen vragen stellen. En die hadden ze volop.

Het Prader-Willi syndroom is een zeldzame, genetische aandoening. En de behandeling die mensen met dit syndroom nodig hebben, is al net zo uniek als het syndroom zelf. Vanwege de combinatie van een ontwikkelingsachterstand, spierslakte, een verstoorde spier/vet balans en een onbedwingbare eetlust kunnen deze mensen onmogelijk zomaar meedraaien in de maatschappij. Ook een reguliere dagbesteding en het

speciaal onderwijs zijn meestal niet geschikt, met name doordat hier de kennis ontbreekt over hoe met de onbedwingbare eetlust om te gaan.

Veel zij-instromers

In de twee Prader-Willi huizen in Friesland weten ze dit wel. De huizen tellen 26 bewoners die doordeweeks naar eigen dagbesteding-ateliers in Grou en Leeuwarden gaan. Om het syndroom onder de aandacht te brengen, werkt Caressing Care samen met het Friesland College. "Veel zij-instromers die bij ons werken, volgen hier een deeltijdopleiding en daarom hebben we in mei, tijdens de Preventieweek, een workshop gegeven", vertelt teamleider Gonneke van Hoesen Korndorffer. "We hebben de studenten onze documentaire laten zien, waarin je als het ware een dag met ons meeloopt, en ze konden vragen stellen. Ze wilden vooral veel weten over de symptomen van het syndroom en hoe wij hier mee omgaan."

Uitdagende doelgroep

En dat is belangrijk, want volgens Gonneke mag het syndroom best wat meer onder de aandacht komen. Ze draagt hier graag een steentje aan bij, omdat ze zo trots is op wat ze doet. "Werken in een Prader-Willi huis is niet voor iedereen weggelegd. De bewoners zijn een uitdagende doelgroep, vaak met kenmerkende gedragsproblemen als gevolg van een groot verschil tussen hun verbale en sociaal-emotionele ontwikkelingsniveau. Zo kunnen de meeste bewoners zich verbaal sterk uiten, maar hebben een sociaal ontwikkelingsniveau van een drie- tot zesjarige. Dit vraagt veel van onze zorgmedewerkers. Maar het is ook heel mooi en bijzonder werk. We doen alles om het leven van de bewoners gemakkelijk en leuk te maken. Dat geeft veel voldoening."

Kwadrant Groep wil mantelzorgers opleiden om ze bij de zorg te betrekken

Samen de schouders onder de zorg

Naam: **Ester Kuiper**
Functie: lid Raad van Bestuur bij de Kwadrant Groep

Om familieleden, vrijwilligers en mantelzorgers van cliënten intensiever bij de zorg te betrekken, is het nodig dat zorgprofessionals hierover met hen het gesprek aangaan. Zo ontstaat binnen de samenleving een andere mindset, hoopt Ester Kuiper van de Kwadrant Groep. Om het gesprek te openen, organiseren de Friese zorgorganisaties samen proefklassen waarvoor mensen uit alle vier de doelgroepen zijn uitgenodigd.

Wanneer mensen toe zijn aan een opname in een verpleeg- of verzorgingshuis, zijn de mantelzorgers vaak al overbelast. "Gelukkig", denken ze, "nu wordt alles geregeld." Dat is waar de samenleving nog vaak vanuit gaat. En eerlijk is eerlijk; ook de houding van zorgprofessionals draagt hieraan bij. Zij zien de vermoeidheid op de gezichten van de mantelzorgers en nemen hen de zorg het liefst uit handen. Maar dit kan niet lang meer, stelt Ester Kuiper van de Kwadrant Groep. Omdat we volgens diverse onderzoeken te maken krijgen met een grote uitstroom van zorgpersoneel, en de aanwas vanuit het onderwijs te klein is om deze mensen te vervangen.

Diepere relatie

De oplossing? "De zorg samen met mantelzorgers, familieleden en vrijwilligers oppakken, door hier tijdig met elkaar over in gesprek te gaan", zegt Ester. "Dus niet pas wanneer de mantelzorger de zorg niet meer volhoudt, maar al veel eerder. Dat is belangrijk om de zorg behapbaar te houden wanneer het tekort aan zorgpersoneel vanaf 2026 elke vier jaar

verdubbelt. Bovendien biedt het zonen en dochters de kans om langer op een intensievere manier met hun vader of moeder om te gaan. Als je gewend was om het haar van je moeder te wassen toen ze nog thuis woonde, kun je dit blijven doen wanneer ze in een verpleeghuis woont. Al zal de exacte taakverdeling maatwerk zijn, want elke relatie is anders." ►

"We kunnen de zorg samen met informele zorgverleners oppakken, door hier tijdig met elkaar over in gesprek te gaan"

Passend scholingsaanbod

Voorwaarde is volgens Ester dat je mensen goed voorbereidt op de taken die zij op zich willen en kunnen nemen. "Misschien wil iemand zijn moeder best helpen met douchen, maar als je niet weet hoe je dat moet aanpakken, maakt het je onzeker. Bij dit voorbeeld, maar ook bij de omgang met onbegrepen gedrag bij dementie en bij handelingen zoals het geven van een injectie of stomazorg, is het belangrijk dat je mensen goed begeleidt. Mantelzorgers zouden een training kunnen volgen als ze daarvoor open staan. Maar als we het ze niet vragen, weten we ook niet of ze ons kunnen helpen. Vandaar dat het gesprek hierover zo belangrijk is."

Proefklassen

Dit gebeurt vanaf september tijdens drie proefsessies op het Friesland College. Hiervoor zijn zowel zorgpersoneel als mantelzorgers, vrijwilligers en familieleden uitgenodigd. Ester: "Enerzijds gaan die proefsessies over het doorbreken van de spanning om mantelzorgers om hulp te vragen. Anderzijds gaan ze over wat de mantelzorgers hiervoor aan kennis en kunde nodig

hebben." Onderdeel van de sessies is het bijwonen van de spraakmakende theatervoorstelling 'Mag ik je kussen', waarin de zorg van morgen op een eerlijke en oprechte manier ten tonele wordt gebracht en waarin zorgprofessionals een hart onder de riem wordt gestoken.

Mentaliteitsverandering

Waar het Ester met de proefsessies vooral om gaat, is dat met een zo groot mogelijke groep zorginstanties - breder dan alleen zorginstellingen - een beweging in Friesland in gang wordt gezet om er samen achter te komen hoe de zorg er straks uit moet zien. En hoe men

zich hierop kan voorbereiden en welke scholing belangrijk is. "Hopelijk kunnen we zo een begin maken met een mentaliteitsverandering aan beide kanten van het spectrum: zodat zorgmedewerkers zich vrij gaan voelen om de omgeving om hulp te vragen, en de samenleving er niet meer vanuit gaat dat de zorg alles wel regelt."

"Misschien wil iemand zijn moeder best helpen met douchen, maar als je niet weet hoe je dat moet aanpakken, maakt het je onzeker"

Allemaal in de leerstand in het leerteam

Eerlijk is eerlijk: het is geen eenvoudige klus om een leerteam op te zetten. Toch zijn zij-instromer en verzorgende IG in opleiding Elly Kruithof en projectleider van de pilot leerteams Nienke Sikma het erover eens dat eigenlijk *alle teams, dus ook ondersteunende afdelingen, een leerteam zouden moeten zijn. Met als doel om als compleet team 'in de leerstand' te gaan staan.*

Naam: Nienke Sikma
Functie: projectleider pilot leerteams bij Alliade

Naam: Elly Kruithof
Functie: zij-instromer en verzorgende IG in opleiding

NIENKE: "Alliade heeft de ambitie om jaarlijks minimaal 100 zij-instromers te laten instromen. Daarmee ontstaat logischerwijs de vraag: hoe zorgen we ervoor dat we die mensen goed opleiden en begeleiden? Hiervoor moeten de vaste medewerkers, die deze zij-instromers begeleiden, zich ook ontwikkelen. Iedereen leert dus. Samen met het Friesland College - die verschillende scholingen verzorgt, waaronder die voor de zij-instromers van Alliade ouderenzorg - zijn we toen begonnen met een pilot van drie leerteams. En gaandeweg ontstond het idee om hier praktijkleercoaches aan toe te voegen. Een deel van hen werkt bij Alliade en een ander deel is docent op het Friesland College."

"De praktijkleercoaches leren het team om te leren. Zij creëren een gezond leerklimaat waarin ook de vaste

medewerkers in de leerstand gaan staan. Bijvoorbeeld door leerdoelen te stellen. Veel medewerkers doen hun werk al jaren op dezelfde manier en dan is het best lastig om die draai te maken. Je hebt begeleiding nodig van iemand die meekijkt, meedenkt en suggesties doet. De werkbegeleider is erop gericht dat je het vak leert, dat is natuurlijk op de eerste plaats belangrijk. Maar de praktijkleercoach ondersteunt het hele team. De praktijkleercoach is een klankbord, maar stelt ook vragen en hij of zij herinnert het team er steeds weer aan wat het doel is: een lerende organisatie worden waarin medewerkers wendbaar zijn en kunnen inspelen op de veranderende zorgvraag. Slimmer te werken dus. Dat is de rol van de praktijkleercoach."

"Met de leerteams hopen we helpenden, IG'ers en verpleegkundigen in opleiding, betere en intensievere begeleiding te bieden met begrip voor hun persoonlijke situatie. Want het is niet eenvoudig om naast een volle werkweek ook nog te moeten studeren. Daarnaast hopen we het zittende personeel binnenboord te houden. Door mensen op deze manier te prikkelen, werken we aan een lerende organisatie waar iedereen leert. Aan wendbare vakmensen die flexibel kunnen meebewegen met de uitdagingen van deze tijd. Nu de pilot is verlengd, gaan

we met het practoraat Leven Lang Ontwikkelen van het Friesland College onderzoeken wat de werkende principes zijn van leerteams. Zo geven we er nog meer body aan en krijgt het een duurzaam karakter."

ELLY: "Vijfentwintig jaar lang ben ik kapster geweest. Toen was ik er klaar mee en ben ik de zorg in gegaan. Na 2,5 jaar werken als woonleefassistent kreeg ik de kans om me om te scholen tot helpende en daarna tot verzorgende IG. Ik hoefde er niet lang over na te denken. Hoewel ik als woonleefassistent heel blij was met mijn werk, was ik toe aan een volgende stap."

"Ik vind het erg belangrijk dat zorg meer is dan het uitvoeren van handelingen. Toch wilde ik eerst die handelingen goed onder de knie krijgen. Het leerteam was fantastisch. Ik kwam met vijf andere zij-instromers terecht op een afdeling met zware somatische patiënten, waar we enorm hard moesten werken maar ook ontzettend veel

leerden. Alle verpleegtechnische handelingen die ik moest leren, kwamen voorbij. Ik had nergens zoveel kunnen leren als daar."

"Wat ik pittig vond, was dat het 'werk' nooit ophield. Je draait mee op het werk en thuis ligt er huiswerk te wachten. Gelukkig kon ik altijd bij de praktijkleercoach terecht. Niet alleen met dingen die ik lastig vond, maar ook om mijn leerdoelen te bepalen en om aan te geven welke handelingen ik vaker wilde oefenen."

"Het mooie aan een leerteam is dat je niet 'zomaar meedraait' als stagiair, maar dat het hele team leert. Ik kom misschien in de zorg nog maar net kijken, maar mijn werkbegeleiders kunnen wel degelijk iets van mij leren. Een kapster is heel mensgericht. Ik heb tientallen jaren ervaring met het voeren van gesprekken. In een leerteam is ruimte voor die levenservaring, en dat bewerkstelligt de praktijkleercoach."

De handen ineens voor de regio

Als je niet beter wist, zou je op sommige locaties denken dat het Friesland College en Friese Poort al lang zijn gefuseerd. Bij welzijnsorganisatie Connexa bijvoorbeeld, waar studenten van beide scholen samen projecten opzetten voor en met de samenleving.

Naam: Jeroen de Jong
Functie: docent Sociaal Werk
Friese Poort

Naam: Melvin Leusink
Functie: docent Sociaal Werk
Friesland College

Connexa is een organisatie 'die bijdraagt aan een samenleving waarin mensen zelf- en samen redzaam zijn'. Connexa streeft naar een samenleving waarin iedereen van waarde is, waar mensen in verbinding staan met hun omgeving en waarbinnen ze op hun eigen unieke manier kunnen meedoen.

Al jaren lopen studenten Sociaal Werk van zowel Friese Poort als het Friesland College drie dagen per week stage bij Connexa. Reden voor docenten Melvin Leusink en Jeroen de Jong om contact met elkaar op te nemen. Ze bezochten elkaars school, constateerden dat ze veel dezelfde dingen deden en sloegen de handen ineens.

"Zo'n samenwerking moet natuurlijk groeien, maar we leren er allemaal van"

Hiermee waren ze hun tijd ver vooruit, want dit deden ze al ver voor de op handen zijnde scholenfusie. "We begonnen onze samenwerking net voordat Corona toesloeg. Die pandemie was natuurlijk ellende, maar daarna zijn we met frisse moed verdergegaan.

Waarom? Omdat je samen meer voor elkaar krijgt en omdat we het onderwijs op deze manier geweldig kunnen laten aansluiten op de praktijk", aldus Melvin.

"Het is súper leerzaam", vult Jeroen aan. "Zo'n samenwerking moet natuurlijk groeien, maar we leren er allemaal van. De

studenten lopen drie dagen per week 'traditioneel' stage en krijgen daarnaast één dag de ruimte om helemaal zelf dingen te organiseren. Die dag zijn ook wij op locatie bij Connexa in Franeker of Harlingen, waardoor we de organisatie en medewerkers beter leren kennen. En die medewerkers leren ook, want de studenten helpen hen met onder andere digitale vaardigheden, zoals werken met Teams."

De maatschappelijke projecten die de studenten organiseren, variëren van klein tot groot maar hebben één ding met elkaar gemeen: de maatschappij heeft er

baat bij. De ene keer bedenken de studenten zelf een project en trekken ze - aangemoedigd door Melvin en Jeroen - de regio in om dit te realiseren. De andere keer komen stichtingen, verenigingen, instanties of particulieren bij Connexa met de vraag of de studenten hen kunnen helpen.

Melvin: "Een particuliere organisatie vroeg drie jaar geleden of wij hen konden helpen om boodschappen in te zamelen. Vele minima gezinnen in Harlingen, Franeker en omstreken krijgen sindsdien rond de feestdagen een goed gevuld kerstpakket, die door de studenten zijn ingezameld én bezorgd. En in Harlingen organiseerden de studenten een voetbalwedstrijd tussen het vierde elftal van Zeerobben en Oekraïense nieuwkomers.

De docenten zien het liefst dat de studenten zelf met ideeën komen en die ontstaan vaak heel spontaan. Bijvoorbeeld toen één van de studenten voor Connexa een vrouw wilde helpen met het invullen van een e-formulier en ontdekte dat ze überhaupt niet goed met een computer overweg kon. Hij heeft toen zelf een basiscursus digitale vaardigheden in elkaar gezet voor mensen die dit nodig hebben.

"Prachtig toch?", glimlacht Melvin. Om af te sluiten met een oproep: "Wij zijn er. We hebben studenten die graag aan de slag gaan om dingen voor de samenleving te doen en te organiseren. Dus wie ons maar nodig heeft in de regio van Franeker en Harlingen: maak er gebruik van!"

“De Firda-leeromgeving van de toekomst sluit aan op de eisen van de praktijk”

“De maatschappij verandert continu, net als de onderwijswetten- en regelgeving. Wat we bij de ontwikkeling van het Firda-onderwijs doen, is een weg banen. We anticiperen op wat we tegenkomen door in gesprek te gaan met de praktijk. Door dingen op tafel te leggen. Een situatie te creëren waarin de mensen

zich durven uitspreken. En door iedereen er steeds aan te herinneren dat het gaat om de inhoud. Waar willen we naartoe? Naar een rijke beroepsgerichte leeromgeving in het domein van Zorg en Welzijn. Zo simpel is het.”

**Heeft u vragen of suggesties
over *samenwerken, leren*
en durven in de praktijk?**

Neem dan contact op via indepraktijk@fcroc.nl

